

De navolging van Christus

Lezing op de huishoudelijke vergadering van de mannenbond op 5 april 2008 in de Driestar te Gouda

Inleiding

Als we spreken over de christelijke levenswandel, dan is dat onder veel gezichtspunten te benaderen. We kunnen het hebben over het leven van de dankbaarheid. Of over de heiliging van ons leven, zoals de Heere zei: "Wees heilig, want Ik ben heilig". Ook kunnen we spreken over de gehoorzaamheid aan de Heere. In deze lezing spreken we over de navolging van Christus.

In het protestantisme is de navolging nooit sterk benadrukt. Dat heeft te maken met het benaderen van de navolging van Jezus als menselijke mogelijkheid in de Rooms-katholieke Kerk. Ik denk bijvoorbeeld aan Franciscus van Assisi, die leefde van 1182 - 1226. Hij besloot naar het woord van Jezus in Matth.19 alles te verkopen wat hij bezat, dit aan de armen te geven en op deze wijze volmaakt te zijn en een schat in de hemel te hebben. Velen sloten zich bij hem aan als "mindere broeders" en predikten de navolging van Christus. Te verstaan als het nabootsen van Christus. Ook is te denken aan het boek van Thomas a Kempis, getiteld "De navolging van Christus". Dit geschrift heeft tot op de dag van vandaag veel lezers gevonden om zijn geloofsgetuigenis, zijn mensenkennis, zijn innigheid en zijn bemoediging. Door antiroomse gevoelens werd in het Protestantisme gedurende lange tijd weinig of niet over de navolging van Christus gesproken. Onder andere door het boek "De navolging", geschreven door Dietrich Bonhoeffer, kwam er weer aandacht voor het thema. Wanneer we de bijbelse gegevens op een rij zetten, kunnen we niet anders dan concluderen dat de navolging van Christus een belangrijk bijbels kernbegrip is.

Enkele bijbelse gegevens

Al in het O.T. horen we over het navolgen van God. Althans, de uitdrukking als zodanig wordt sporadisch gebruikt. Allerlei omschrijvingen komen we tegen, zoals: in zijn wegen wandelen, zijn geboden onderhouden enz. De relatie van de HEERE en het volk Israël wordt liever ingevuld in termen van het verbond dan van de navolging. De uitdrukking werd door de profeet Elia gebruikt toen hij het afvallige volk voor de keuze plaatste: "Zo de HEERE God is, volgt Hem na, maar zo het Baäl is, volgt hem na" (1 Koningen 19: 21). Uitleggers brengen het volgen van de vuurkolom en de wolkkolom door het volk tijdens de woestijnreis in verband met het volgen van God.

In het N.T. komen we vooral in de Evangelien de uitdrukking "volgen" tegen. Het gaat om het volgen van de aardse Jezus. Er is sprake van het volgen van Jezus door de menigte. Soms is er sprake van geloof, maar heel vaak ook niet. De bewondering kan zomaar omslaan in verwerping. Het geheim van de echte navolging blijft voor de meeste mensen toegesloten.

Vooraf horen wij over de navolging als de Heere Jezus Zijn discipelen roept. Jezus wandelt bij het meer van Galilea en ziet twee broers, Simon en Andreas. Ze zijn visser en werpen het net in het meer. Hij zegt tegen hen: "Volgt Mij na, en Ik zal vissers van de mensen maken" (Matth.4: 18). Meteen verlaten zij hun net en volgen Jezus. Korte tijd later worden Johannes en Jacobus geroepen en weer later Mattheüs. De roep wordt door Jezus herhaald totdat er 12 discipelen zijn.

En wij?

Ook wij krijgen de opdracht om Jezus te volgen. Is dat dezelfde opdracht dan toen? Aan de ene kant niet en aan de andere kant wel. De discipelen volgden Jezus lichamelijk. Wij kunnen Jezus niet op deze wijze volgen, omdat Jezus niet meer op de aarde is. Hij is opgestaan uit de dood en ten hemel gevaren. Toch volgen ook wij Jezus, door ons als leerlingen te laten onderwijzen door Zijn woorden en daden.

Door ons door de Geest te laten leiden die op Pinksteren is uitgestort.

Houdt dit in dat wij ons letterlijk moeten gedragen zoals Jezus Zich gedragen heeft? Moeten wij er bijvoorbeeld voor kiezen geen vaste woning te hebben? Moeten we ongetrouwd blijven? En moeten wij ons beroep aan de kant schuiven om uitsluitend tijd te hebben om het evangelie te verkondigen en zieken te verzorgen? Moeten we uit zijn op het martelaarschap?

Dat is de gedachte van Franciscus van Assisi geweest. Door deze visie op de navolging ontstonden er kloosters. Deze kloosters waren een protest tegen de verwereldlijking van het christendom. De kerk aanvaardde de kloosters als een gegeven zaak en zocht er de aanleiding in om het verwereldlijkte leven voort te zetten. Men beweerde van de monniken dat zij een bijzondere geloofsprestatie leverden waartoe het kerkvolk niet kon worden verplicht.

Luther kwam ertoe om het klooster in te gaan. Hij verliet alles om Christus in volkomen gehoorzaamheid na te volgen. Hij zwoer de wereld af en ging christelijk leven. Hij liep echter vast met zijn vroomheid. De Heere toonde hem door de Schrift dat de navolging van Christus niet de bijzondere, verdienstelijke prestatie van enkelen is, maar het goddelijke gebod aan alle christenen. In het klooster ging men niet uit van de zelfverloochening, maar van de zelfhandhaving. Zo was de wereld in het klooster binnengedrongen en op de gevaarlijkste wijze weer aan het werk. Uit genade schonk de Heere Luther het geloof in de Heere Jezus Christus, waardoor zijn oude bestaan in stukken gebroken werd. Hij moest nog een keer leren om de netten te verlaten en Jezus te volgen. Toen hij naar het klooster ging, liet hij alles achter. Hij nam echter zichzelf en zijn vrome ik mee. Dat werd hem nu ontnomen. Hij moest terug naar de wereld niet om in de wereld op te gaan, maar om aan de wereld te laten zien wat het is om Jezus te volgen.

Kostbare genade

Dietrich Bonhoeffer heeft in het zojuist genoemde geschrift laten zien dat de navolging van Jezus betekent dat ons hele leven verandert en dat we vaak tegen de stroom, ook de kerkelijke stroom, in moeten roeien. Helaas, zo stelt hij, gaan velen in de kerk uit van de goedkope genade. De genade waarmee de zonden worden bedekt zonder betrouwen te hebben en zonder dat men hiervan wenst te worden verlost.

Goedkope genade betekent volgens Bonhoeffer de rechtvaardiging van de zonde en niet van de zondaar. Goedkope genade is volgens hem genade zonder navolging. Bonhoeffer neemt het op voor de kostbare genade. Hij zegt: "Kostbare genade is de verborgen schat in de akker, ter wille waarvan de mens heengaat en met vreugde alles verkoopt wat hij had; de kostbare parel, ter wille waarvan de koopman al zijn goederen prijsgeeft..... de roepstem van Jezus Christus, waarop de discipel zijn netten verlaat en navolgt. Kostbare genade is het Evangelie dat altijd weer moet worden gezocht, de gave waarom moet worden gebeden, de deur waarop moet worden aangeklopt. Kostbaar is ze omdat ze de mens oproept tot navolging..."

Me dunt dat we dit in onze tijd zeer ter harte mogen nemen. Allerlei moderne varianten van goedkope genade worden ons op de markt van de godsdienst aangeboden. Het is modieus om het geloof te vertalen in termen van gevoel. En dan gaat het natuurlijk om het hebben van een goed gevoel. Het is nodig dat wij opnieuw leren om Christus na te volgen.

Concreet

Duidelijk is dat de navolging niet betekent dat we Jezus nabootsen. De discipelen waren en bleven getrouwd. Ook beseften zij dat het lijden en sterven van Jezus zo uniek was, dat geen mens dit kon imiteren. Maar wel kunnen we de levensstijl van Jezus volgen. Wie in Christus blijft, moet zo wandelen als Hij gewandeld heeft (1 Joh.2: 6). Waar is dan op te letten? Op de volgende drie punten.

1. De wachtpost

Christus vervulde de taak of roeping die hij van Zijn Vader had ontvangen. Hij zei: "Mijn spijs is dat ik doe de wil van Hem Die Mij gezonden heeft en Zijn werk volbreng (Johannes 4: 34). Jezus was van jongs af aan tot aan Zijn sterven bezig in de dingen van Zijn Vader. Regelmatig zocht Hij de eenzaamheid om het contact met Zijn vader te onderhouden.

Voor ons betekent dit wij de roeping die wij van God krijgen, serieus nemen en gehoorzaam vervullen. In dit verband spreekt Calvijn over de wachtpost. Op deze wachtpost moeten wij net zo lang blijven staan totdat Hij ons wegroept. Concreet houdt dit in dat we trouw zijn op alle terreinen van het leven.

Niet ieder heeft dezelfde roeping. De een wordt dominee en de ander is gewoon gemeentelid. Beide volgen Jezus op hun eigen plaats na. De navolging voltrekt zich in de gehuwde of de ongehuwde staat, in het gezin, in de familie, in school en kerk, in handel en industrie, op het kantoor en in het bejaardentehuis, in het parlement, in de sport, ja overal.

2. God en de naaste dienen

Christus heeft God en Zijn naaste gediend. Ik noemde hiervoor dat Christus de wil van Zijn Vader deed. Maar ook diende Hij de naaste. Hij besteedde veel zorg aan hulpbehoevende mensen, aan zieken en gehandicapten. Hij sprak met tollenaars en hoeren en bad voor zijn moordenaars. Hij heeft Zich zo vernederd dat hij voor zondaren de dood inging. Jezus waste de voeten van Zijn discipelen en zei: "Want ik heb u een voorbeeld gegeven, opdat, zoals Ik u gedaan heb, u ook doet" (Joh.13: 15). Wie Jezus navolgt, die zoekt niet zichzelf, maar God en Zijn medemensen, die bewijst de ander liefde.

In de wereld komen we mensen tegen die vriendelijk, bescheiden en ingetogen zijn. Is dat dan hetzelfde? Nee. Volgelingen van Jezus hebben namelijk een ander innerlijk gekregen. Zij hebben Christus leren kennen en is hun denken veranderd. Hun krijgt een andere richting. Zoals Paulus schrijft in dat verband: Want dat gevoelen zij in u dat ook in Christus Jezus was" (Fil.2).

3. Het opnemen van het kruis

We denken er verder aan dat Jezus zei: "Zo iemand achter Mij wil komen, die verloochene zichzelf en neme zijn kruis dagelijks op en volge Mij (Lukas 9: 23). En:

“Wie zijn kruis niet draagt, en Mij navolgt, die kan Mijn discipel niet zijn” (Lukas 14: 27).

Er is bij ons allen een diepgewortelde liefde voor ons eigen leven. Als ik maar heb wat ik hebben wil, dan kan een ander mij niets schelen. Wat ik fijn vind, is beslissend. Hier komt echter een streep door te staan als we van Christus zijn en Hem volgen. Dan leren we nee te zeggen tegen ons eigen ik. Tegen onze zondige gedachten en opvattingen, en ook tegen onze eigen vrome gedachten over zalig worden.

Wil je de mensen vandaag aan de dag nog bereiken, dan moet je zoveel mogelijk het positieve over de Heere Jezus zeggen. Het evangelie moet zoals op de reclame die via allerlei folders tot ons komt, aantrekkelijk zijn. De Heere Jezus praat de mensen niet naar de mond. Hij zegt bij voorbaat wat van hen verwacht wordt en wat ze nodig hebben. Mochten ze in de toekomst van Hem weggaan, omdat het tegenvalt, kunnen ze nooit zeggen: U hebt de waarheid niet gesproken. Ondanks deze eerlijke behandeling is Hij zeer gunnend. Hij stelt geen voorwaarden vooraf. Iedereen is welkom.

Calvijn onderscheidt in een prachtig hoofdstuk in de Institutie over het dragen van het kruis een innerlijke en een uiterlijke zijde. Onder het eerste verstaan we de afsterving van de oude mens. In het geloof houden we het ervoor dat onze oude mens eens en voorgoed met Christus gekruisigd is. En elke dag kruisigen we de zonden die we doen uit zwakheid. Ons leven is niet anders dan een “voortdurend sterven”.

Onder de uiterlijke zijde verstaan we wat staat in onze tekst. Ieder die Jezus navolgt een kruis te dragen heeft. Onder ons is het een bekend gezegde: Ieder huis heeft zijn kruis. Te denken is aan ziekte, eenzaamheid of verdriet, zorgen over de kinderen, strijd tegen een karaktertrek of tegen een andere geaardheid.

Vooraf denken we bij het dragen van een kruis aan de moeiten die ons overkomen vanwege ons geloof in de Heere Jezus Christus. In Europa en Nederland is vrijheid van godsdienst. Niemand zal ons doden, omdat we een christen zijn. Maar ook onder ons is er verzet tegen het Evangelie. Het kruisdagen draagt bij ons een ander karakter dan in landen waar de Islam of het communisme alles bepalend is.

Voor ieder is het kruis weer verschillend. Het wordt niet bepaald door toeval welk kruis wij te dragen krijgen. De Heere zoekt voor ieder van Zijn kinderen met de grootste zorg en wijsheid zijn kruis uit. Hij weet precies welk kruis Hij het beste geven kan aan ieder van de Zijnen. Hij vergist Zich niet.

Hebt u vragen bij het kruis dat u draagt? De wegen van de Heere zijn voor u onbegrijpelijk. Waarom dit kruis en niet een ander? Denkt u dat uw kruis te zwaar is? Bezwijkt u onder de last van uw leven? Ga ermee tot de Heere. De Heere beproeft niet alleen. Met de beproeving geeft Hij de uitkomst. Een ander vindt van zichzelf dat alles voorspoedig gaat in het leven. U hoeft echter uw eigen kruis niet te maken. Vroeg of laat zal de Heere een kruis geven dat bij u past. Kan het niet zonder een kruis? Nee. Het hoort wezenlijk bij de navolging. De Heere doet ons de voetstappen drukken van Zijn Zoon. Hij maakt ons gelijk aan het beeld van Zijn Zoon.

Er is een overeenkomst tussen Christus en ons. Maar er is ook een verschil. Hij droeg Zijn kruis als Middelaar. Voor Hem was het een betalen van onze schuld. Hij droeg

het helemaal alleen. En wij dragen ons kruis niet als een straf voor de zonde. Het kruis van de Heere Jezus was het grote (!) kruis. Het kruis dat wij dragen is vergeleken met Hem klein te noemen. We dragen het kleine kruis in het vertrouwen dat de Vader met ons is.

De splinters die van het kruis, die als een doorn in uw vlees drukken, doen pijn. Maar uw kruis draagt u achter Christus aan. U verkeert in de nabijheid van de Heere Jezus. U hebt gemeenschap met Hem. U betreedt geen onontgonnen terrein. Stap voor stap loopt u achter de Voorloper aan. Christus is al geweest daar waar u komt. Daarom hoeven we niet bang te zijn.

Het kruis is oefenmateriaal om ons te oefenen in de gemeenschap met Hem. Wij zijn zulke hoogmoedige mensen. Als het aan ons ligt, gaan we steeds onze eigen gang. De Heere oefent ons in de afhankelijk van Hem, zonder Wie wij niets kunnen doen. Hij houdt ons klein. Hij oefent ons in de kennis van onszelf en in de kennis van de Heere.

Zonder een kruis zouden we denken dat wij het allemaal wel kunnen. Het dragen van het kruis houdt ons gebedsleven levend en innig. Het kruis dat we dragen houdt ons wakker. Het verlevendigt het verlangen naar de toekomst. Het doet ons meer en meer zoeken de dingen die boven zijn, waar Christus is.

Werkkracht

Denkt u dat het niet lukt om Christus na te volgen? U bent niet aangewezen op uw eigen mogelijkheden. U mag putten uit de krachtbron die er bij de Heere Jezus is. Dan is het leven van een christen niet een leven waarin een ondraaglijke last moet worden gedragen. Voor Jezus was het een last. Maar voor ons hoeft dat het niet meer te zijn. Jezus spreekt dan ook over een opnemen (!) van het kruis. Een overgave van mijn wil aan Zijn wil.

Van de navolging van Christus gaat werkkracht uit. Buitenstaanders zullen eerder aangetrokken worden door uw andere manier van leven dan door onze aanpassing van het patroon van de wereld. Daarom hoor naar het woord van Jezus: "Laat uw licht also schijnen voor de mensen, dat zij uw goede werken mogen zien, en uw Vader die in de hemelen is, verheerlijken (Matth.5: 16)".

Ds.J.H. Lammers